

NAŠA MISEL

Leto II.

OMLADINSKI KULTURNO-POLITIČNI LIST

Štev. 16 (31).

Izhaja štirinajstdnevno

V Ljubljani, 19. maja 1937

Celoletna naročnina znaša 18 Din

Ljubljana, 19. maja 1937.

Vidiki, po katerih uravnavajo posamezne države svojo zunanjo politiko, so najrazličnejši. Tu igrajo vlogo zgodovinski, geopolitični, gospodarski, idejni, nacionalni, obrambni ali imperijalistični in neredko notranjepolitični razlogi. Vse te različne motive, ki vplivajo na zunanjo politično orijentacijo posameznih držav, lahko delimo po njih naravi v duhovne ali moralne, v prazajčno poslovne in amoralne. Če pustimo ob strani one poslednjega značaja, je brez dvoma dobro in koristno za popolnost mednarodne povezanosti dveh držav, ako se duhovno moralni in gospodarsko poslovni razlogi krijejo in vzajemno dopolnjujejo. V praktičnem mednarodnem življenju seveda to često ni ostvarljivo brez krivde prizadetih narodov. Tako na primer ali sploh ne moreta, ali lahko samo deloma izpopolnita dve državi vezi nacionalne sorodnosti, istovetnih ohranitvenih interesov, ali enakih nazorov o načina in smislu mednarodnega sožitja z odgovarjajočim gospodarskim sodelovanjem, če imata že po naravi sami več ali manj enako gospodarsko in socialno strukturo. Po sili narave morata uravnavati pravec svoje enotne zunanje politike po skupnih duhovnih in moralnih momentih. Brez možnosti neposrednega gospodarskega sodelovanja utrdita lahko duhovne osnove svoje zunanje politike samo s solidarnim gospodarskim nastopanjem nasproti tretjim. Prav tako je težko govoriti o moralni izpopolnitvi razmerja dveh držav, ki skupno tvorita po naravi zaokroženo gospodarsko celoto, če ju ločijo na primer težka, še neresena nacionalna vprašanja, popolnoma nasprotujoče si razvojne življenjske težnje in osnovna načela, na katerih naj stoni mednarodni moralni in pravni red. V takih slučajih se običajno po krivdi ene prizadetih strank vzdržujejo med njima kvečjemu računarski, vzajemno koristni poslovni stiki. Odločilen je torej obojestranski trgovski interes. Iluzorni bi bili vsi poskusi, dati takemu razmerju, mimo vseh ločilnih momentov, tudi moralen, iskren in prijateljski značaj, ker bi to imelo samo oficijelno in papirnato vrednost.

V življenju narodov in držav se često zgodi, da so postavljene pred alternativno možnost odločitve. Zlasti velja to v času težkih napetosti, ko gre za osnovna načela mednarodnega življenja ali za splošen uravnotežen politični red, ustvarjen z ogromnimi napori in žrtvami. Često ne zavisijo v takih usodnih trenutkih odločitve za to ali ono zunanjo politično smer od prizadetega naroda — zlasti, kadar se vodi kabinetska in tajna politika — temveč od značaja, vzgoje in miselnosti takrat slučajno vodečih osebnosti. Če se udari z odločitvijo v lice narodovim lastnostim in razpoloženju, ta prav gotovo najde v bližnji bodočnosti tudi uradni povratek k samemu sebi. Razumljivo je, da tako ravnanje ne ostane brez škodljivih posledic tudi za moralni prestiž nedolžnega naroda.

Za idealista, ki je vse svoje življenje uravnaval po morali in načelih, je prav gotovo, da se bo v taki usodni dilemi

NISU KRIVI SAMO STUDENTI NEGO I PROFESORI! — »RAD NA NAUCI« I BRIGA ZA UČENIKE. — MEMORANDUM VEČA BEOGRADSKOG UNIVERZITETA: ŽALOSTAN DOKAZ NESPOSOBNOSTI NAŠEG PROFESORSKOG KADRA. — UNIVERZITETI LUKSUZ?

Da naši univerziteti niso ono što bi morali da budu, sasvim je nesumljivo i izlišno je o tome govoriti opširnije. Samo, kada se ukazuje na to koliko su naši univerziteti daleko od toga da budu rasadnici »jugoslovenske nacionalne kulture«, pomišlja se obično na delovanje pojedinih studentskih skupina i na razne uticaje spolja koji, pod okriljem autonomije, na univerzitetu nalaze utočište za svoj subverzivan rad. Međutim, ima ta medalja i drugu stranu koja nije ništa manje crna nego ova pomenuta. Tu drugu stranu predstavljaju profesori sami.

U našoj javnosti postoji iako pobožno verovanje o »hramovima nauke« koji treba da imaju svoju autonomiju kako bi njihovi svećenici nesmetano mogli da se predaju svom uzvišenom pozivu. O samoj toj autonomiji rekli smo svoje mišljenje već nekoliko puta pa se stoga, ovde, nećemo vraćati na to pitanje. Ali, treba se jednom upitati kako rečeni svećenici vrše svoj »uzvišeni poziv«. Treba jednom ispitati da li profesori univerziteta zaista i vrše dužnosti koje su im određene. U prvom redu, da li se dovoljno brinu da bi njihovi učenici uopšte i mogli da prate nauku koju oni predaju; to jest, da li su na svom mestu kao prosti predavači. Odgovor je tu potpuno negativan: ne, profesori univerziteta ne nalaze za potrebno da svojim učenicima pruže i najosnovnije pomoći pri »radu na nauci«. Student sam ima da se dovija kako zna i ume da bi mogao pratiti predavanje i spremati se za ispit. Kada se upisivao na jugoslovenski univerzitet nije mislio da mu je za studij potreban bar jedan, ako ne i dva, strana jezika. Svakako je pretpostavljao da je, kod nekoliko stotina redovnih i vanrednih profesora, docenata i asistenata, prirodno da će naći dovoljno knjiga na svom jeziku. Daleko od toga, kao što znamo. Na prste se mogu izbrojati profesori koji su objavili

odložil brez kolebanja v korist moralnih in načelnih razlogov, čeprav se dobro zaveda, da terja taka politika tudi mnogo samozatajevanja, altruizma in trenutnih žrtv. Ravna bo iz zavesti, da je kakor poedinčeva, tudi nacionalna čast in mednarodna morala, in da so tudi v mednarodnem življenju absolutnega spoštovanja vredni ideali, katerim smo dolžni zvestobo ne samo zaradi poštenosti, temveč tudi zaradi zdravega egoizma, da ohranimo, če treba na škodo začasnih materialnih koristi, za vedno svojo najvišjo dobrino: nacionalno in politično svobodo in s tem svojo življenjsko eksistenco.

Temu nasprotno bo ravnala v poslovno gospodarskem pravcu vzgojena osebnost. Po svoji trgovski naravi vajena ceniti prav vse v odnosu do materialnih dobrin, se ne bo težko odločila v korist

udžbenik za svoj predmet. Ispomažemo se kojekakvim nepotpunim skriptama, »potsetnicima«, ceduljicama, repetitorijima i ostalom salatom ili, pak, pored redovnog studija, imamo da zapnemo pa da naučimo nemački ili francuski.

Znamo mi vrlo dobro onaj glupi izgovor da »gospodin profesor radi na nauci kao takvoj pa nema vremena da izda udžbenik«. Odmah ćemo se na to vratiti, ali pitamo zašto gospodin profesor nema vremena ni za autorizovanje skriptata koje je uspeo da napiše nekoliko generacija studenata? Tako da student koji se spremio pomoću tih skriptata dolazi na ispit i tamo čuje od gospodina profesora da ta skripta ne važe nego da treba raditi po knjigi tog i tog, profesora univerziteta u Berlinu. Vrlo je tužno pitanje zašto naši profesori univerziteta neće da autorizuju skripta koja su rađena po njihovim predavanjima a još tužnije zašto se ne usuđuju da sami izdaju bar skripta ako već ne udžbenik. Nipošto se ne možemo čuditi uvek novim plagiatorskim aferama kada znamo kakvo je pravo stanje stvari.

A »gospodin je profesor velik naučnik pa nema vremena da se bavi toliko sitnim poslovima kao što je izdavanje običnog udžbenika«. Pre svega, zanimljiva je činjenica da su zbilja veliki naučnici prvo objavili udžbenike svoje struke pa se tek onda posvetili izučavanju čiste nauke (a da pritom ni najmanje nisu mislili da je izdavanje udžbenika »sitna posao«). Drugo, postavlja se tu pitanje o koristi izučavanja »nauke kao takve« u našim prilikama. Tri četvrtine našeg naroda su potpuno nepismene (od rogovatnog potpisivanja svog imena pa do prave pismenosti je još vrlo dalek put — što se kod nas zaboravlja). O nekim nezajzljivim »kulturnim potrebama« ne može biti ni govora dogod je potrošnja sapuna kod nas najniža na svetu. Cele

tako zvane »poslovne zunanje politike«, čeprav bi bila ona samo trenutne vrednosti, borzijsko špekulativne in vsled tega tvegane narave.

Zgodovina mednarodnega življenja dokazuje, da so jo končno le vodili moralni in duhovni razlogi. Vse umetno pripravljene kršitve tega načela, vsi sabotažni ovični poskusi, vsi primeri, ko so šli celi narodi, prisiljeni vsled svoje odvisnosti proti njemu, nas ne morejo odvrtiti od tega prepričanja. Obratno, tudi ti primeri nas v njem utrjujejo, ker ravno jugoslovenski narod ima dokaze, da morejo samo nacionalne, duhovne in moralne sile premostiti tudi največje umetno in nasilno ustvarjene prepeade. Vse, kar ne ustreza temu, bo gotovo prej ali slej demantirano in razkrinkano po narodovi volji.

ČITATELJEM IN PRIJATELJEM!

Današnji številki smo priložili položnice. Prosimo vse, ki še niso poravnali naročnine, da to store. Vse ostale, ki so svoje obveznosti že poravnali pa prosimo, da naš list priporoče svojim znancem in prijateljem ter jim obenem izroče položnico.

UPRAVA.

pokrajine su bez saobraćajnih puteva i bez ikakvih škola. Pojava našeg prevoda »Kritike čistoga uma«, tačno stodesetpet godina posle objave originala, kulturna je senzacija i događaj prvog reda. I u takvim prilikama povući se u »kulu od slonokosti« čiste nauke...

Kamo je dovelo ovo očajno nerazumevanje naših prilika i potreba od strane naših profesora univerziteta, potresno pokazuje »Memorandum Veća Beogradskog univerziteta« od 16 marta ove godine. Kao što je poznato, projekt Finanskog zakona za 1937/38 predviđa između ostalog, da »redovni i vanredni profesori univerziteta mogu, i bez svoje molbe, na predlog Ministra prosvete, biti stavljani u penziju i pre navršene 70 godina života u slučaju kada navršu 35 godina efektivne službe ili 65 godina života«. Mislimo da je ovo itekako opravdano. Čovek posle 35 godina službe potpuno je zaslužio da ide u pokoj, i sasvim bez obzira na to da cela vojska mladih, i kvalifikovanih, ljudi ne može ni da dobije nameštenje a kamoli da napreduje u službi jer se oni pred njima, stariji, ne miču sa svojih položaja iako imaju prava na punu penziju. Ali, naše mišljenje tu sada i nije važno; nego je važno da se zbog tog predloga među profesorima univerziteta podigla velika uzbuna pa su se našli pobuđeni da objave pomenuti »memorandum«. Na stranu to što se i u toj odredbi pronašao napad na neprikošnovenu i famoznu univerzitetsku autonomiju, na stranu čak i pravi i jasni povod cele uzbune, — obratimo pažnju na ovaj argument protiv te odredbe: »Zatim, ima fakulteta, kao što je n. pr. filozofski, gde pojedine naučne discipline drže punim uspehom pojedini stariji nastavnici bez podmlatka koji bi nasledio te katedre, jer je savremeni život, verovatno za momenat, odvojio aktivnost mlađih naraštaja od tih naučnih grana.«

Ima, dakle, »naučnika« koji ni posle 35 godina rada nisu uspeali da obrazuju svoj podmladak! Ta je činjenica toliko porazna da govori više nego sve drugo što bismo još mogli navesti kao dokaz za potrebnu reviziju našeg visokoškolskog nastavničkog aparata. Tačno je, i mi smo pristalice toga, da kod primanja učenika na visoku školu treba izvršiti selekciju sposobnih. Ali se nama jako čini da takvu selekciju, pre svega, treba (Konec na 2. strani spodaj)

Čuvar naroda in države

Nedelja 9. maja bo ostala v zgodovini našega Sokolstva lep in pomemben dan. Po vzoru bratskega češkoslovaškega Sokolstva je takrat izvedla Ljubljanska župa poskusno mobilizacijo vseh svojih sil: od navdušenega naraščaja do preizkušenih in idealnih šestdesetletnikov. V najkrajšem času in v največji tajnosti pripravljeni zbor je najbolj zgovorno manifestiral sadove dolge, vztrajne, sistematične in disciplinirane nacionalne, državljanske in socialne vzgoje. Šest tisoč Sokolov iz vseh krajev župe in stanov se je odzvalo jedrnatemu pozivu vodstva v dokaz, da so v vsakih okoliščinah in v vsakem trenutku pripravljeni zastaviti svojo duševno in fizično moč v obrambo vzvišenih nacionalnih idealov. V malem obsegu izvedeni poskus pa tudi dokazuje, da je sokolska armada širom vse velike Jugoslavije moralno usposobljena za najtežje preizkušnje, pa naj one pridejo od katerekoli strani.

Te velike sadove je moglo naše Sokolstvo doseči samo v vzgoji, ki se oslanja na zavest lastne nacionalne vrednosti in popolne zunanje neodvisnosti. Samo to lahko krepí narodovo hrbtenico in samo to narod lahko usposablja za samostojno, svobodno in častno, a obenem utemeljeno in koristno vlogo v človeštvu. Samo hlapci in večni sužnji morajo napadati našega Sokola vsled te njegove najvrednejše odlike. Samo tisti, ki jim je tujec zlomil hrbtenico, samo tisti, ki so zgubili vero vase in samo tisti, ki izven sebe iščejo smisel in vrednost svojega življenja, so mogli pokazati ob nacionalni manifestaciji neprecenljive vrednosti, pene onemogle jeze in zavesti. Mimo teh nizkotnih izbruhov naj naše Sokolstvo nadaljuje nemoteno svojo plemenito moralno in telesno vzgojo jugoslovenskega naroda. Njemu ob strani stoji vsa zdrava in poštena javnost, ki priznava resnico, da je prodal svojo samostojnost tisti, ki dopušča, da mu tujec predpisuje npravstveni red in kroji disciplino.

Mi vidimo v našem Sokolu nad težke politične razprtije povzpelo splošno narodno organizacijo, ki predstavlja, če izvajamo našo nenadkriljivo vojsko, enega najodličnejših obrambnih činiteľev našega naroda in države. Posredno prispeva Sokolstvo tudi k odlični višini naše vojaške sile. Kot tako zasluži ono nedeljeno priznanje in spoštovanje. To priznanje in spoštovanje požrtvovalnemu delu moramo zagotoviti vsaj s tem, da odločno preprečimo izpade strakarske zagrizenosti in slepote.

Naši profesori

(Nadaljevanje z 2. strani)

ba izvršiti medu nastavnikičkim osobljem. Jer, kakvo moralno pravo ima da vrši selekcijo medu kandidataima čovek koji za ceo jedan ljudski vek nije uspeo da od nekoliko tisuća studenata pronađe bar jednoga koji bi mogao da ga nasledi? To je potpuni dokaz ne-sposobnosti za vršenje poziva univerzitetškog učitelja jer je smešno i pomisliti da od svih tih tisuća studenata baš nijedan nije pokazivao dara i sprema za dostojnog zamenika.

O zvaničnom tumačenju ove porazne činjenice bolje i da ne govorimo. ... jer je savremeni život odvojio aktivnost mladih naraštaja od tih naučnih grana. I, kao primer, ne navodi se nijedan drugi fakultet nego baš filozofski! Pa, vraga, gde se onda pokazuje »aktivnost mladih naraštaja« ako ne baš kod tog fakulteta! Ne moramo navoditi nikakve statističke podatke, opšte je poznata stvar da studenata filozofije ima daleko više nego što ima raspoloživih mesta. Otkuda, inače, voleli bismo da znamo, ono more neresenih molbi u Ministarstvu prosvete i onaj strašan broj nezaposlenih filozofa?

Me in naši tovariši

ODGOVOR NA ČLANKA »OMLADINA I BRAK« IN »AKADEMIK O ŽENSKEM VPRAŠANJU«. — BOJAZEN MOŠKIH ZA SVOJE GOSPOSTVO. — MASARYK O ŽENI. — LJUBEZEN IN MATEKINSTVO NISTA EDINA VSEBINA NAŠEGA ŽIVLJENJA.

V 12. številki »Naše misli« sem čitala članek pod naslovom »Omladina i brak«. Avtor se bavi z današnjo mladino in govori o zakonu med mladimi ljudmi. Današnja mladina ni proti zakonu, nasprotno, mlad človek si danes želi, da si osnuje svoj dom. Vendar pa danes mladi ljudje večinoma ne osnujajo družin, čeprav to žele. Po avtorju omenjenega članka je prvi vzrok ta, da moderna učna doba predolgo traja, drugi pa je v tem, da zavzemajo ženske poklice, ki so jih nekdanje izvrševali moški. Prvi vzrok je vsekakor upravičen, dočim je druga trditev po mojem mnenju zgrešena. Zapreka, ki mlademu človeku ne dovoljuje, da osnuje družino, naj bi bila žena! Avtor pravi, da ženska, ki je v poklicu, ne vzame kot cilj svojega življenja svoj poklic, ampak poroko, zakon. Poklic naj bi ji bil samo etapa na poti k cilju. Avtor postavi določno trditev, da žena ne misli ostati v poklicu vse življenje, temveč samo določen čas. Ker ve, da ji poklic ni življenjski poziv, bo pristala, da bo delala tudi za plačo, ki je daleč pod minimalnimi zahtevami moškega. Zato pravi pisec, da vpliva žena na širjenje brezposelnosti posredno in neposredno. Članek zaključuje z ugotovitvijo, da bo ostala mladina neprijatelj zakona toliko časa, dokler se ti dve vprašanji ne rešita. Članek ne pove, kakšno rešitev si predstavlja, vendar pa iz njegovih ugotovitev lahko sklepamo tako:

Prvo vprašanje bi bilo rešeno z reformo učne dobe, drugo pa prav gotovo s tem, da bi ženskam prepovedali vstop v vsako javno službo.

Ker je napisal ta članek študent, torej človek naše generacije, je prav, da tudi me zavzamemo svoje stališče o tem vprašanju, saj se neposredno tiče naš deklet in naše bodočnosti. V obče je naša dolžnost, da zasledujemo zlasti ona vprašanja, ki direktno odločajo o naši usodi in povemu svoje mnenje. Saj imamo isto izobrazbo kakor fantje in so starši določili našemu šolanju isti cilj kakor sinovom: študirati za poklic, ker vedo, da nas ne bodo mogli preživljati in ne vedo, če bo sploh prišel po nas mož, ki nam bo lahko nudil življenjsko preskrbo. Poleg tega eksistenčnega smotra pri svojih študijah, pa imamo dekleta prav isti idealni cilj kot fantje. Kaj moremo zato, če prav tako kakor fantje čutimo tudi me posebno veselje nad to ali ono panogo znanstvenega ali javnega življenja in kakor oni čutimo odgovornost, da s svojim neposrednim delom pripomoremo k razvoju in izboljšanju življenja.

V članku »Akademik o ženskem vprašanju«, pa trdi drugi tovariš, da so vse brezposelnosti na svetu krive le ženske. Statistično je dokazano, da je na svetu toliko brezposelnih moških, kolikor je zaposlenih žensk. Avtor pravi, da bi bilo po tej konstataciji treba pričeti borbo z geslom: dajte možu kar je moškega, žena pa naj se zadovolji s tem, za kar je ustvarjena po prirodi: ljubeča zakonska družica in mati. Dalje pravi, da je nesmiselno zahtevati popolno enakopravnost in volilno pravico. Vse zahteve, ki so pametne in izvedljive, bo izpolnil čas. Da bi pa ženska prevzela vlogo moških, se ne bo po njegovem mnenju zgodilo nikoli, kajti močnejši, kakor vsi zakoni in postave, so zakoni narave!

Avtor optimistično zaupa razvoj ženskega vprašanja času. Me pa se ne moremo zadovoljiti s tem čakanjem, ker me živimo sedaj in potrebujemo možnosti za delo in življenje. Zase, za svojo osebo, ne pa za tiste naše potomce, ki bodo prišli na svet takrat, ko bo razvoj časa rešil naše vprašanje, kar traja lahko stoletja! Ker so sami moški gospodarji položaja, zato predstavljajo oni tisti razvoj časa. Če si same ne bomo priborile življenjskih pravic, nam jih moški, zlasti taki, ki se nam po teh člankih obetajo, prav gotovo ne bodo.

Pisec postavlja dalje načelo, da je cilj ženskega gibanja ustvariti, oziroma izvajati pogoje, da bi mogla tudi žena živeti svojemu ženskemu bitju primerno življenje. Uveljavijo naj se ženski ideali in ženske sposobnosti. Če se to posreči, potem bi bila žena po njegovem mnenju osvobodjena.

Tudi me dekleta se strinjamo s tem njegovim ciljem, le žal, da čutimo bistvo svojega ženskega življenja, svojih ženskih idealov in ženskih sposobnosti v drugi obliki kot on.

Avtor pravi dalje, da obstoje med študentkami tri grupe, ki v glavnem posnemajo moške tovariše na univerzi. Prva je grupa deklet, ki se za žensko vprašanje zanima v veliki meri, druga skupina se raje pripravlja na izpite, tretja skupina pa je po njegovem mnenju proti emancipaciji in za ohranitev statusa quo. Ne morem si misliti, da bi bilo deklet, ki študira na univerzi, ki se nadeja poklica, proti ženski emancipaciji. Saj to je vendar upor proti njej sami, proti njenim zahtevam. Želela si bo vendar dobiti čim boljše plačo, čim ugodnejše mesto. Moški pa danes to žensko težnjo zavirajo in onemogočajo. Kaj je prav za prav vir moškega odpora proti ženski osamosvojitvi? Moški se boje za svoje prvenstvo, za svoje gospostvo, za svojo avtoriteto, ki jo imajo v svetu. Čim višja pa je duhovna izobrazba moškega in čim globlji je njegov etični pogled, tem bolj cení žensko delo in se strinja z ženskim prizadevanjem, tem bolj mu je vsako sovraštvo do ženske tuje in neumevno.

Med prve, ki so uvaževali delo in sposobnost žene, nedvomno lahko pristevamo Masaryka, velikega filozofa in državnika, ki se je že pred 30 leti javno zavzel za ženo. To je bilo že takrat, ko žensko delo še ni moglo pokazati toliko pozitivnega uspeha kakor danes.

Vedno poudarjajo, da je ženska po prirodi določena za mater in proglašajo materinstvo za svetost. »Ne rečem«, pravi Masaryk, »da ni, a tudi očetovstvo je sveto in ne vem, zakaj naj bi bila žena po prirodi bolj določena za mater kakor mož za očeta — obema pripada v družini enaki del. Kjer se žena ukvarja z delom izven doma pomeni, da je duhovno samostojna in mož mora biti drugačen od nje. Ker mu je bolj enaka, jo mora spoštovati. Žena bi se morda marsikje odlikovala, toda moški ne pripoznajo enakosti in možnosti, da bi se mogla žena v čem izkazati. Pravijo namreč, da živi ženska bolj s čustvom kakor z razumom.

»Kar se tiče političnega življenja,« pravi Masaryk, »se ga mora ženska udele-

Prva studentska radna četa

nastavlja svoj rad i ove godine. Po četvrti put će ovoga leta nacionalna omladina delom dokazati svoju ljubav prema narodu. Opet ćemo svoj godišnji odmor iskoristiti za to da pomognemo siromašnim i nevoljnim u njihovoj borbi za bolji život. Nije potrebno da opširno opisujemo naš rad: naša dela govore za nas.

Prva studentska radna četa će i ove godine raditi na podizanju česama u bezvodnim krajevima hercegovačkog i dalmatinskog krša. Izbor mesta će se izvršiti u prvoj polovici juna. I dosada, već nam se obratilo mnogo sela i zasełaka s molbom da kod njih radimo. Na žalost, naša sretstva nisu dovoljna da svima pomognemo. Moraćemo izabrati ono mesto gde je nužda najveća.

Broj učesnika, usled skućenih sretstava, i ove je godine ograničen na trideset. Pravo učestvovanja imaju studenti svih jugoslovenskih univerziteta i ućenici srednjih škola. Prethodne prijave se primaju do prvog juna i to u Starešinstvu Prve studentske radne čete u Zagrebu, Bogovićeva 7 (za reflektante iz cele države, izuzev Dravske banovine) i u uredništvu »Naše misli« u Ljubljani, Groharjeva 2/I (za reflektante iz Dravske banovine). Prethodne prijave se mogu učiniti i pismeo i usmeno. Najkasnije do desetog juna biće obavješteni o konačnom prijemu svi oni koje će Starešinstvo odobriti za rad. Pre polaska na rad mora svak ućesnik podneti lećničko uverenje o sposobnosti za fizićki rad; bez toga se niko neće primiti.

U idućem broju ćemo doneti kratak pregled pravilnika kojega odredbama ima da se pokorava svaki član Radne čete na terenu. Isto tako, donećemo spisak predmeta koje član dobija na upotrebu od Čete kao i onih koje sam mora doneti.

Ne zaboravite: prethodne prijave se primaju samo do 1 juna!

Do viđenja na radu!

Prva studentska radna četa.

ževati prav tako kakor moški. Ženske so že z dejanji dokazale, da lahko tudi politično delajo. Do zadnjega časa tega sicer ni bilo. Vzrok moramo iskati v dejstvu, da je bila doslej politika preostanek starega vojevanja, nečesa nasilnega, in kakor so bile ženske izločene iz vojevanja, tako so bile tudi izločene iz politike. Cesarji, kralji, vsi taki odlični ljudje so bili vojaki. Ta spoj politike z vojaštvom je bil vzrok, da je bila ženska iz politike izločena. Kjer je pa politika veda, urejevanje družabnega življenja, kjer je politika npravstvena, tam se tudi že začenjajo ženske udelestvovati v politiki. Kakor pričajo vesti, so se ženske v politiki obnesle. Javno življenje vzbujajo tudi energijo, silo volje. Vseh teh dobrih lastnosti javnega življenja naj bi žene ne bile deležne.

Dalje pravi Masaryk: »Proč s starim nazorom, da mora žena živeti za moža! Žena mora živeti sebi kakor mož in če se mož in žena združita, da živita drug za drugega in se zavedata, kako je treba urediti ne samo lastno družinsko, nego tudi javno življenje.«

Da bo mogoče realizirati te Masarykove nazore, je neobhodno potrebno, da imajo tudi ženske one pravice in možnosti, kot jih imajo moški. Zato je tudi naš ideal popolne enakopravnosti z moškimi življenjskimi tovariši in skupno delo nas obojih za napredek človeštva.

Žalostno je, da veljajo Masarykove besede, ki jih je govoril pred 30 leti, tudi sedaj. Kakor kažeta prej omenjena članka, se niso naši mladi moški do danes prav nič odmaknili od zastarelega nazora, da mora živeti žena samo za otroke in za dom.

Kadarkoli nanese pogovor na žensko vprašanje, bodisi pri športu, plesu ali na dijaških sejah, fantje vedno poudarjajo pomislek, da bi ženska, ki bi se udelestvovala v poklicu in javnem življenju, izgubila smisel za družinsko življenje, vdanost do moža, svojo ženskost sploh in svoj ženski čar.

(Konec na 3. strani)

O fuziji „Jadrana“ in „Edinstva“

»Naša misel« je že večkrat obravnavala odnose med jugoslovenskimi nacionalnimi društvima na Aleksandrovi univerzi. Spričo dejstva, da so bili naj-novejši odnosi spravljeni v javnost v obliki letakov s citati meddruštvenih korespondence, čutimo potrebo, da mimo obravnavanja razlogov in tendence, ki je vodila njih izdajatelja, pojasnimo sledeče:

J. n. a. k. »Edinstvo« je bilo ustanovljeno v času, ko je že minila težka in žalostna doba separatistično-komunističnega besnila klerikalno-marksistične kolicije. Dotlej je J. n. a. d. »Jadran« stal popolnoma osamljen na braniku jugoslovenstva ljubljanskega vseučilišča. Iz tega razloga so se Jadranši razveselili novega društva, ki ni pomenilo nikakega drugačnega cepljenja. Obratno, v taktičnem in moralnem oziru je značilo rojstvo »Edinstva« pridobitev. Le tako lahko razumemo ugotovitev v »Petnajst let J. n. a. d. »Jadrana« (str. 53.), da so se »odnosi med »Jadranom« in »Edinstvom« razvijali v najlepšem soglasju.« Ta sodba se nanaša na ves čas od ustanovitve »Edinstva« do kongresa jugoslo-

venskih nacionalnih visokošolcev in še čez. Temu harmoničnemu sodelovanju se imamo zahvaliti za mnoge uspehe na in izven vseučilišča. Lansko leto so bili sproženi celo prvi poskusi, da se obe društvi združita, čeprav po našem mnenju še niso odpadli vsi zdravi razlogi, ki so govorili za obstoj dveh nacionalnih visokošolskih društev s strpnim in lojalnim sodelovanjem. Prav ti razgovori, ki naj bi dokazali popolno enotnost, so rodili vsled postavljenih pogojev difference, ki so se polagoma stopnjevale do škodljivega ločenega nastopa nacionalistov ob volitvah na Aleksandrovi univerzi. Mi smo iskreno obžalovali take pojave. Dolgo so ostali odnosi med »Jadranom« in »Edinstvom« pod vtisom tega dogodka, ki je še danes nerazumljiv. Šele v najnovijem času je prišlo do novih skupnih nastopov na univerzi in do splošnega strpnjega občejanja. Mi to iskreno pozdravljamo.

To novo ozračje je smatralo »Edinstvo« za dovolj prikladno, da je kakor pravi v uvodu, zgoraj omenjenega letaka »na splošno željo neorganiziranih nacionalnih akademikov in vseh srednješolcev (podčrtali mi, op. ur.) sprožilo vprašanje fuzije...« V tem smislu je sporočilo v dopisu z dne 19. aprila t. l. J. n. a. d. »Jadranu« sklep odbora. Pri tem je poudarilo, da zahtevajo fuzijo »višji nacionalni interesi in uspeh nacionalne borbe na Aleksandrovi univerzi« in razpoloženje večine nacionalnih akademikov in srednješolcev. »Jadran« je že 20. aprila izrekel načelen pristane, predlagal osnivanje paritetnega odbora, ki naj bi izvršil vsa pripravljala dela in prosil bratsko društvo, da mu najsporoči osnovne pogoje. Dne 28. aprila »Edinstvo« sporočilo štiri pogoje: 1. Novi klub naj ima novo ime. 2. Novi klub prevzame dosednji program »Edinstva«. 3. Novi klub ne sme imeti nikakega stika s sedanjo starešinsko organizacijo »Jadrana«. 4. Od sodelovanja v novem klubu odpadejo vsi, ki so zakrivali, da se doslej fuzija še ni izvršila. Na te dalekosežne pogoje je »Jadran« odgovoril 30. aprila, da a priori odklanja vse, razen razprave o vzajemni izpolnitvi programa na osnovi obeh dosedanjih. S tem je torej »Jadran« delno pristal na najbistvenjši pogoj. Prepričani smo, da bi bil v tej točki dosežen sporazum. Razumljivo pa je, da se ne bo našel noben odbor, ki bi se upal likvidirati ime, ki reprezentira in združuje že sedemnajstletno tradicijo visokošolskega društva in napore sedemnajstih visokošolskih poveljnih nacionalnih generacij, in ki je postalo legitimni naslednik znamenite »Slovenije«. V tem oziru nima »Jadran« v vsej naši državi

enakovrednega partnerja. Težko je torej od njega zahtevati, da bi se odrekel takemu moralnemu kapitalu. Prav tako je »Jadran« odklonil zahtevo, da naj pretrga zanj v vsakem oziru samo koristne in v nobenem škodljive vezi s starešinstvom. Čudna je bila tudi zahteva »Edinstva« o izločitvi vseh, ki so nasprotovali fuziji, saj bi se oni vendar lahko disciplinirano pokorili sprejetim sklepom o združitvi.

Na ta odgovor je sporočilo 2. maja »Edinstvo«, da je vsled odklonilnega stališča »Jadrana« vsak poskus fuzije nesmiseln in da se mu zdi »sestaneke zastopnikov obeh klubov brez pomena, ker člani »Edinstva« nimajo namena vpisati se v Jadran«.

Na tem mestu se zaključijo vsebina letaka, čeprav je poslal »Jadran« dne 3. maja »Edinstvu« še en važen dopis, v katerem pravi: »Ker je z Vaše strani prišel predlog o fuziji obeh društev, katerega smo tudi mi z zadovoljstvom vzeli na znanje in, ker je, kot je iz medsebojnih dopisov razvidno, zamisel fuzije še preuranjena in nezrela, Vam gotovo ne bo težko pristati na naslednji naš predlog: J. n. a. d. »Jadran« predlaga, da se med obema nacionalnima društvima na Aleksandrovi univerzi sklene poseben dogovor o medsebojnem sodelovanju in skupnem nastopanju s strogo obojestransko obveznostjo. Smatramo, da je v interesu obeh društev, kakor tudi vseh nacionalnih akademikov, da vsi jugoslovensko orijentirani elementi ob vsaki priliki skupno nastopajo brez ozira na to, kateremu kulturnemu nacionalnemu društvu pripadajo.«

To smo napisali z ozirom na omenjeni letak, da bodo zainteresirani točno poučeni. Mi želimo, da bi se odnosi ne razvijali po neuspelem drugem poskusu fuzije tako, kot so se po prvem, temveč da bi prišlo vsaj do popolnega sporazuma v smislu pametnega zadnjega predloga J. n. a. d. »Jadrana«.

★

»GOSTOLJUBNOST IN KOMUNISTIČNE METODE«

V zadnji številki »Naše misle« smo v članku pod gornjim naslovom omenili, da je bil med levičarskimi razgrajati, ki so skušali motiti predavanje »Društva slušateljev juridične fakultete« tudi neki »sin rudarskega glavarja«. S to našo opombo se je čutil prizadetega visokošolec Rastko Močnik, ki se je tudi oglašil pri našem uredniku. Pojasnil nam je, da je našega poročevalca zapeljalo v zmotno gotovo le dejstvo, da je stal v bližini razgrajajoče skupine.

Na podlagi izjav, ki smo jih prejeli predvsem od njega in nekaterih drugih visokošolcev lojalno in z zadovoljstvom ugotavljamo, da se ne šteje niti sam med marksiste in razgrajaje, in da ga tudi drugi s tem ne sumničijo.

Uredništvo.

SARAJEVSKA BRUKA

Imali smo več spremljen članek kojim smo tužnom triumviratu Rajčević-Šutej-Čalić hteli da otviramo pesmu koju, verovatno, ne bi naučili napamet. Međutim, njima je otvirao sam »sarajevski kongres« i nama ne preostaje drugo nego da održimo pogrebno slovo. Držaćemo se izreke »De mortuis nihil nisi bene« što, drugim rečima, znači da će naš govor ispasti veoma kratak. U stvari, kada bismo se pomenute izreke držali baš doslovice, ne bismo rekli ni reči...

Tužna priča glasi ovako. Izvršni odbor Saveza jugoslovenskih nacionalnih akademskih organizacija sazvaio je, prema želji Uže upravnog odbora (pravila Sjnau, odeljak F, član 39), glavnu skupštinu za 23 maj u Zagrebu. Ovoj odluci nisu hteli da se pokore gg. potpredsednik i tajnik Izvršnog odbora (šta su pomenuta gospoda dosada učinila u Savezu, videti »Našu misel« od 15. 2. t. g.) nego su »sazvali skupštinu« za 16 maj — u Sarajevu! Moramo se upitati šta ih je rukovodilo kod donošenja ovako fenomenalne odluke. Ovdje sada moramo da imamo u vidu ono »De mortuis...« pa ćemo reći samo toliko da izgleda (izgleda) da je triumvirat primio neke obaveze prema izvesnom Gospodinu (obratiti pažnju na veliko g) pa je bilo nezgodno (nezgodno) ne ispuniti te obaveze. Tačka.

U Sarajevu se skupila, zatim, grupa ekskurzista i održala »kongres«. Taj je ispao toliko lepo da je g. Rajčević, oduševljen tom lepotom, napustio dvoranu sa većinom Zagrepčana. I ovamo ćemo staviti tačku. Samo ćemo, uzgred, objasniti da su iz Zagreba otišli u Sarajevo: grupa ličnih prijatelja g. Čalića i delegati dvaju društava (od deset koliko ih u Zagrebu ima učlanjenih u Savezu). Šta se dalje odigralo u dvorani, nije uopšte važno. Znamo samo toliko da je »kongres«, u ime Skoplja (koje je, koliko čujemo, na interesantan način došlo u Sarajevo), pozdravio pretsednik omlad. organizacije JRZ iz tog mesta.

Time smo ispunili svoju dužnost kao hroničari. Hteli bismo samo još da upitamo gg. Rajčevića i Čalića da li još misle da se igraju pretsednikovanja ili im je sarajevska bruka bila dovoljna da ih izleči od te bolesti? Mi mislimo da im je dosta pa se nadamo da ćemo ota-da moći pisati o pamećnijim stvarima nego što su bolesne ambicije pojedinih samozvanih firera. Amin.

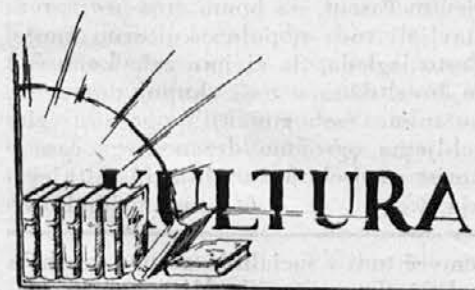
»NAŠA VOLJA«, GLASILO JUGOSLOVENSKE MLADINE,

ki izhaja že drugo leto, kaže, sodeč po do sedaj izišlih številkah, jako razveseljiv napredek. Ne samo, da je čitateljem popolnoma pravilno urejevana, kar se tiče porazdelitve snovi, opaža se tudi veliko pestrost v načelnih vzgojnih člankih, tičočih se ideoloških, gospodarskih, socijalnih, narodno-obrambnih itd. problemov. Mirno lahko trdimo, da je »Naša volja« eden najboljših mladinskih časopisov, kar jih je kedaj sploh izhajalo. To se kaže tudi v veliki razširjenosti lista, ki si je z lahkoto utrl pot med mladino.

Pravkar izišla 15. številka prinaša poleg običajnega zabavnega materiala nekaj omembe vrednih člankov, kot so: Naloge Jugoslavije, Jugoslovani preko meja domovine, Telovadni nastop ljubljanskih srednješolcev itd.

Od prejšnjih števil sta bili zanimivi zlasti božična in velikonočna, ki sta izšli v povečanem obsegu in vsebovali mnogo ne samo za mladino, ampak tudi za odrasle zanimivega materiala.

Listu, ki je na tako visoki stopnji, želimo še več uspehov ter ga obenem najtopleje priporočamo.

SVETOSAVSKI GOVOR

Gospod univerzitetni profesor dr. Fr. Hešič je imel 27. januarja 1937 govor na svetosavski svečanosti za zagrebške srednje šole. Govor, ki ga je imel na tisti lepi prireditvi, je izšel v posebni brošuri.

Upoštevač mladi poslušalski krog je prikazal gospod profesor osebnost našega velikega kulturnega prosvetitelja v obliki, ki je našla v njih srcih gotovo lep in trajnejši odmev.

Poudarjajoč veliko zgodovinsko pomembnost sv. Save, ki je postal trajna živa vrednota v pesmi in idealih našega naroda, se je podal z njim tudi skozi današnje težke prilike, v katere smo zašli samo zato, ker se odtujujemo njegovim idealom. V petih legendah o na-

rodnem svetniku je vsebovana kritika naših nerazveseljivih razmer.

Zaključujoč svoja izvajanja je poudaril gospod predavatelj svojo globoko vero v mladino. To vero pa bo mladina opravičila z zvestobo svetosavskim, a to je nacionalnim in socialnim idealom.

NOVI LIST ZA SELO

»Seljački bukar. List za seljaka i seljački dom.« Izlazi mesečno u Beogradu (Karadorđeva 61) i staje 10.— dinara godišnje.

Izgleda da smo pojavom ovog lista, najzad, dobili ono što još nismo imali: list koji seljaka poučava jedino u tome kako će što bolje raditi svoj posao. Doduše, imamo mi i sada raznorazne »Seljačke domove« i slična patentovana prizdužeca za spas seljačke duše ali su to, u stvari, samo otrovne pilule kojima se seje mržnja i između seljaka i seljaka i između seljaka in građana. »Seljački bukar«, međutim, nema takvih plemenitih ambicija, nego on ima ambiciju da bude seljački priručnik u pravom smislu te reči. On donosi stručne članke o svim pitanjima koja mogu da zanimaju zemljoradnika, od upute za sadenje raznih vrsta kukuruza pa do pitanja pčelarstva i gajenja svilenih buba. Ne-

mogoće nam je da ovde iznesemo sve grane seljačkog posla koje »Seljački bukar« obrađuje ali utvrđujemo da potpuno odgovara svom naslovu i podnaslovu.

Raduje nas da možemo pozdraviti izlaženje tog lista. U onom moru brošura, letaka, listova i časopisa koji svi tvrde da im je jedino spas seljaka pred očima, iako nisu ništa drugo nego otrovna pleva koju bi sa naše seljačke njive trebalo radikalno istrebiti, »Seljački bukar« je kao neka oaza. Prosto čovek da se iznenadi kada vidi da, ipak, postoji seljački list koji piše o »prolećnim radovima u vinogradu«, o »načinima kalemljenja«, o »bolestima voća«, o »metiljavosti goveda i ovaca« istakodalje. Ili, šta mislite, šta bi naši ostali »seljački« listovi napravili od ove rubrike? »Rečnik gospodsko-seljačkog rečnika«? To bi bila rubrika sa oznakom mrtvačke glave i natpisom »Otrove!« A »Seljački bukar« tu, jednostavno i stručno, objašnjava izraze kao što su: »skartel«, »kooperacija«, »inflacija«, »moratorium« itakodalje. Bez ikakve tendencije, molim! Baš je to nevešt urednik, zar ne?!

List toplo preporučujemo naročito našim čitaocima na selu u južnim krajevima (štampan je ćirilicom).

Zagreb.

M. Ž.

OBČNI ZBOR D. S. J. F.

V soboto, dne 8. maja se je vršil letni občni zbor najmočnejšega strokovnega društva na naši univerzi, Društva slušateljev juridične fakultete. Kot vedno, tako je bilo tudi tokrat med akademiki veliko zanimanje za zborovanje juristov. Lepo vreme in dejstvo, da v smislu društvenih pravil na letnem občnem zboru ni volitev novega odbora sta vzrok, da se je zborovanja udeležilo le okoli sto akademikov.

Občni zbor je vodil društveni predsednik g. Raič Dragan. Po poročilih društvenih funkcionarjev, so revizorji izrekli celotnemu odboru pohvalo, zlasti pa priznanje predsedniku, tajniku g. Dolencu Matiji in referentu za skripta g. Makovcu Viktorju. Kot je že iz tega revizorskega poročila razvidno, je bilo društveno poslovanje v pretekli poslovni dobi zelo uspešno. Iz društvenega delovanja naj omenimo le posrečeno zamisel ciklusa predavanj »Jurist v praksi«. Občni zbor je tudi izrekel željo, da naj se ta ciklus predavanj nadaljuje in izpopolni. Društveni funkcionarji so poleg vodstva društvenih poslov vodili tudi Meddruštveni in Medstrokovni odbor in tako delovali na vseh problemih, ki težijo položaj naše akademske omladine. Društvo tudi ni zanemarjalo pribavljanja študijskega materiala in je izpopolnilo društvena skripta za juridični študij in povečalo poslovanje institucije podpornega fonda D. S. J. F., ki je bila šele lanskega leta ustanovljena. Podporni fond D. S. J. F. izposoja brezplačno društvena skripta revnim akademikom in tako mnogim lajša študij. Sicer bogata društvena knjižnica, sestavljena iz strokovnih juridičnih knjig, je v letošnjem letu napredovala pri svoji izpopolnitvi, a na žalost, brezvestnost nekaterih starejših tovarišev onemogočuje normalno poslovanje. Vsi dosedanja apeli v tej smeri so ostali brez uspeha. Mnogo teh ljudi ob vsaki priliki poudarja svojo socialnost, ki se pa v praksi izkaže za samo besedičenje.

Mirni potek občnega zbora so motili nekateri samostojni predlogi, ki so jih vložili gotovi tovariši. G. Vodopivec je vložil obširen samostojni predlog, v katerem protestira proti predavanju gospoda dr. Pirkmajerja v strokovnem ciklusu predavanj »Jurist v praksi«, češ, da je dr. Pirkmajer kot pomočnik bana oviral, odnosno preprečil graditev univerzitetne knjižnice. Več tovarišev je lažnjiva navajanja dejstev v samostojnem predlogu g. Vodopivca prikazalo v pravi luči in občni zbor je z ogromno večino samostojen predlog odklonil. — Prav tako je občni zbor dokončno potrdil izključitev gg. Krivica, Pavliča in Klemenčiča iz društva radi povzročanja neredov na jesenskem občnem zboru. Univerzitetni senat je pritožbo nekaterih ekstremnih levičarjev proti bivšemu odboru in bivšemu predsedniku radi dogodkov na jesenskem občnem zboru odklonil kot neutemeljeno.

Dalje se je razpravljalo tudi o novi fakultetni uredbi, ki jo pripravlja ministrstvo prosvete. Društvo bo sklicalo poseben članski sestanek, ki bo razpravljalo o tej stvari.

M. N.

SLABA TOLAZBA

Komunisti na univerzi so bili tepeni. Treba je bilo najti Krpana, kateremu naj bi se naprtila odgovornost ali zasluža za to.

Po pisanju »1551« je g. Ciril Dolenc tisti, ki je krpanovsko namazal marksističnim iblajtarjem pete.

Vsekakor laskavo priznanje!

★

G. POSLANCU DR. J. KOCETU

Na vaš pamfletni odgovor v »Slovenec« ne čutimo potrebe reagirati, ker nikakor ne zmanjšuje, temveč dviga vrednost in potrjuje pravilnost naših izjav o moralni otopelosti, ki je zavladovala v našem javnem življenju. Poleg tega je vaš odgovor brezpredmeten, ker je že zdavnaj zastaral sprčo jasne ocene, ki si jo je o vas in vaših nastopih ustvarila široka javnost.

Subjektivna razmišljanja o demokratiji

NAŠ NAROD NIJE »DEMOKRATSKI PO PRIRODI« — LIBERALNA ILI AVTORITATIVNA DEMOKRATIJA? — DEMOKRATIJA PRED BATINOM.

Kada čovek otisluša govore na nekoliko naših političkih zborov — a ne bi poznavao pravo stanje stvari, — mora doći do zaključka da je naš narod najdemokratskiji narod na svetu. Kod nas se demokratiji ispeva više slavospeva u dva meseca nego što se, verovatno, ispevalo u Engleskoj otkada je demokratski poredak izmišljen. I novine neprekidno pune stupce dubokoumnim rasmatranjima o »demokratskom karakteru našeg naroda«, ispituju se »demokratske« osnove staroslovenske zadruge — zbilja smo mi jedan demokratski narod kad se već toliko o tome govori!

U stvari, mi nikada nismo živeli pod demokratskim režimom pa, prirodno, ne možemo ni znati kako bi naš narod na to reagovao. Da pregledamo, letimično, istoriju.

Pre Turaka, valjda, i ne moramo ići jer ćemo se verovatno složiti u tome da naše samostalne države nisu bile demokratske, kao ni sve druge u to vreme. O turskoj vlasti, u vezi sa demokratijom, takode ne možemo govoriti. Tu, svakako, o nekoj demokratiji ne može biti ni reči. Ali, nema o demokratiji govora ni u Srbiji Karađorđevoj ni u Miloševoj — pogotovo ne u potonjoj. A da je knez i kralj za vreme Obrenovića vladao kao despot, s time smo takode načisto. A zatim su došle partiske vlade koje su gonile svoje protivnike kao državne neprijatelje od broj 1 do X — demokratski se Srbijom nije upravljalo ni tada, to je sigurno.

Hrvati i Slovenci pod Austrougarskom, po svim znacima sudeći, isto niso nikada osetili blagodati demokratskog sistema. Tu su bili tretirani kao i svi drugi slovenski narodi pod »svetim žezlom Habsburgovaca« (ili kako je zvaničan naziv već glasilo) a ti su imali pravo da govore o demokratiji samo za časom piva, u intimnom društvu. Pitamo se onda gde i kada je naš narod pokazao svoje demokratske odlike i gde i kada je uopšte imao prilike da vidi demokratiju u praksi? U specifičnoj slovenskoj ustanovi, u zadrugi — tako nam se odgovara. Međutim, sumnjamo da je i to bila demokratska ustanova. Domačin je bio najviši autoritet, on je imao, da se parlametarano izrazimo, i zakonodavnu i izvršnu vlast, njegova se slušala bez pogovora. Članovi zadruge, doduše, nisu bili u nekom službeničkom odnosu prema starešini ali su mu, ipak, bili podređeni jer je on odlučivao koji će se posao preduzeti, kada će se preduzeti, on je, dakle, upravljao celom zadrugom ne demokratski nego autokratski.

Jednom reči, nigde ne vidimo neke dokaze da je naš narod najdemokratskiji na svetu. Time, naravno, ništa ne kažemo protiv demokratije. Ona za Engleze može da bude sasvim dobra. Štaviše, možda je to baš najbolji način vladavine za njih. Da za Španjolce nije bio, to vidimo.

Međutim, treba da rasmotrimo da li možda, ipak, kakva prilagođena demokratija ne bi bila najprikladniji način vladavine za nas. Prosta demokratija, o tome ne treba da imamo nikakve iluzije, nije za nas. »Kulturnije« delovi našeg naroda bi se strašno uzbunili protiv toga kad bi se zvanično proglasilo da su potpuno izjednačeni sa »zaostalim« delovima. Govori se, doduše, stalno o nekom izjednačenju u pravima ali to se ima razumeti tako da treba »kulturne« pomoći u njihovom kulturnom razvoju dok »zaostali« imaju sami da razmišljaju kako će one prve dostići — a to dostizanje, na kakav način, vrlo je teška stvar jer, naravno, neće valjda »kulturni« zastati u razvoju da bi ih ko dostigao ili, ne daj bože, prestigao. To bi vijanje imalo tako da traje do sudnjeg dana jer, dakako, Jugoslavija je stvorena da bismo mogli srbovati, hrvatstvo-vati i slovenstvovati a ne, valjda, da stva-

ramo neku jedinstvenu kulturnu zajednicu.

Samo, kakva prilagođena demokratija bi bila za nas? Da li bi je trebalo više prilagoditi u pravcu liberalnom ili u pravcu autoritativnom? Na liberalnu demokratiju se danas nabacuju i drv-ljem i kamenjem, nju proglašuju za glavnog krivca u velikom procesu protiv krize. Na stranu pitanje da li, u stvari, postoji neka »kriza« ali je današnje stanje, obzirom na prilike koje ga prate, potpuno normalno — prećutkuje se danas da je ta »prokleta liberalna demokratija« odigrala jednu važnu ulogu u ekonomskom podizanju Evrope tokom XIX. stoleća. Da nije bilo te duhovne liberalne demokratije, ne bi Evropa u to doba postala najbogatiji kontinent. A da Evropljani to bogastvo nisu znali da iskoriste kao ljudi nego su zavidljivo stali da reže jedan na drugog pa se, najzad, uhvatili i za gušu, to je već druga prijava ali krivica nije do liberalne demokratije.

Ipak, izgleda da liberalna demokratija nije za nas. Dok se samo vešaju zastave i pevaju »patriotske« pesme, još se i može podneti; ali, kada se stanu seći vinogradi, paliti kuće i klati ljudi, ona postaje neugodna čak i za najblažeg katoličkog svećenika. To, dakle, ne bi odgovaralo našem narodnom duhu.

Čini se da autoritativna demokratija već više odgovara tom duhu. Ne igra tu ulogu samo dugogodišnja navika nego i činjenica da mi gremo pod korupcijom. Puk je željan jake ruke, jake i pravedne ruke. Ako ukrade pa dobije dvadesetpet vrućih kao i gospodin nadsavet-

Jugoslavija kot nacionalna in kulturna celina

Naslov tega članka se bo zdel morda komu napačno postavljen, ker mnogi mislijo, da nas razen nacionalne in politične, ne drži nikaka druga skupna splešala. Take ugotovitve smo večkrat slišali, kot izraze želja in potrebe, da zagotovimo naši nacionalni skupnosti tudi kulturno skupnost, t. j. enakost in doslednost kultiviranja našega narodnega življenja in državotvornih idej.

Mi priznavamo, da so med nami kulturne razlike, kot posledice mnogih preteklih zgodovinskih vplivov, da predstavljamo v mnogih ozirih pisan mozaik nacionalne edince, toda v tem ne vidimo nikake ovire ali zla, ki bi preprečevalo bodoče stopnjevanje našega razvoja v pravcu kulturnega zedinjevanja. Treba je predvsem naglasiti resnico in brez vsake pristranosti priznati, da zlasti nedoslednost v vodstvu našega političnega življenja najbolj otežuje in zavira proces kulturnega zblizjevanja.

Nobena država ni ustvarjena brez nujnosti in želje prebivalstva, ki teži, da si zagotovi nasproti tujcu mir, svobodo in enakost v krvni in rasni skupnosti. Iz te težnje za svobodo nacije, iz težnje za

nik iz grada, seljak će od ushita poljubiti tu ruku koja mu je izbrzdala tur. Za takvu demokratiju, demokratiju pred batinom, puk će zaista dati ruku u vatru. Molimo samo da se niko ne uplaši od samog izraza. Ako se uplaši od batine, znači da ima razloga a onda ga nimalo ne žalimo. Ali, ovo više uzgred (iako nam se čini da bi pitanju trebalo posvetiti više pažnje jer kao da kod nas ima sila ljudi koji se s razlogom plaše batine).

Zaista, kad tako razmišljamo (iz dubljih razloga, zasada samo razmišljamo ali će doći dan kada ćemo to i napisati), sve više dolazimo do zaključka da je ovako prilagođena demokratija najprikladniji oblik vladavine za nas. Jer, najzad, ako ćemo iskreno da govorimo, šta nas sprečava da u ljubavi i slozi živimo u toj našoj maloj i lepoj zemlji? To što nema batine, to što nema autoriteta. Svak kod nas misli da je zakupio svu mudrost ovoga sveta, to, naravno, misli i pisac ovih redova — ali i čitalac koji ovo čita. Stvarno, nemamo šta jedni drugima da prebacujemo. I jedni i drugi mislimo da je »država krava muzara koja ima da da mleka samo nama«, i, mudri kao što nas je bog dao, tumačimo to svoje isključivo ili prvenstveno pravo na mleko »podnesnim žrtvama«, »kulturom« i »ultrakulturom«. Mesto da i te žrtve i te kulture uzmemo kao nešto što smo doneli u jednu potpuno novu zajednicu, kao svoj najplemenitiji udeo, mi to ljubomorno čuvamo jedni od drugih, ne damo da drugi odgrize od naše jabuke iako vidimo da će sve naše jabuke, i svi naši voćnjaci, i sve naše njive propasti ako zajednički ne zasučemo rukave.

Nema tu nikakve sumnje više: najprikladniji način vladavine za nas jeste autoritativna demokratija ili, prostonarodno rečeno, demokratija batine.

Mr.

samostojnim razvojem naroda v vsej njegovi življenjski sposobnosti se je rodila tudi naša država, kateri mnogi zunanji in notranji nasprotniki ne žele, da bi se kulturno zedinjevala in s tem krepila, ker ne žele njenega obstanka. Toda na tako od zunaj in znotraj nam preteče neprijateljstvo imamo mi odgovora in obrambo.

Mi spoštujemo veliko in vzvišeno delo naših prednikov, ki so ustvarili idejno jugoslovenstvo, mi cenimo to delo, ki se je končno pretvorilo v drago plačano, a zato tudi dragoceno stvarnost, da se nahajamo danes vsi tako blizu skupaj, kot še nikdar doslej. In kakor smo rabili desetletja če ne stoletja, da smo se državno uedinili, prav tako moramo v svojih naporih računati s časom, z dobro, preudarno in sistematično uporabljenim časom, da bomo čim prej predstavljali tudi popolno kulturno enoto. Često izgleda, da živimo zelo komodno in brezbrizno v naši skupni domovini, ko mimo vseh zunanjih opasnosti zlorablamo ogromno dragocenega časa v korist medsebojne mržnje in odtujevanja. (Konec prihodnjic)

temveč tudi v socialnih, gospodarskih in političnih vprašanjih. Mi, ki ne priznavamo nikakih internacionalnih vezi, razumemo odpor male peščice zdravih katoliških intelektualcev proti suženjski miselnosti, ki je prišla najbolj drastično do izraza v javnem »Slovenčevem« priznanju njegove odvisnosti od tujih sil tudi v zunanje-političnem oziru. Kakšna premišljevanja! Roma locuta, causa finita! To je geslo, po katerem se danes ravna v vsem in vedno današnji naši oficijelni katoliški krogi.

Ker so se uprli temu, so oskrunili petdesetletnico »Doma in sveta«; zato jim »Stražarji« ne bodo sledili na tej poti. Tega mislimo, da nista pričakovala niti g. Koblar, ki je že javno obsodil neresno prenapetost »Stražarjev v viharju«, niti g. Kocbek.